

SZÉCHENYI 2020

NEMZETI FEJLESZTÉSI
MINISZTERIUM

Tájékoztató a fenntartható városi mobilitási terv (SUMP) készítéséről

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Strukturális
és Beruházási Alapok

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tájékoztató a fenntartható városi mobilitási terv (SUMP) készítéséről

Készítette:

TRENECON Tanácsadó és Tervező Kft.

10% alatti alvállalkozó

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	4
1 A SUMP KÉSZÍTÉS MÓDSZERTANI HÁTTERE	5
1.1 A SUMP ALAPELVEI.....	6
1.2 A SUMP KÉSZÍTÉSÉNEK FOLYAMATA	6
2 A SUMP JAVASOLT TARTALOMJEGYZÉKE	8
3 A SUMP ILLESZTÉSE A MEGLÉVŐ STRATÉGIAI DOKUMENTUMOKHOZ.....	11
4 A SUMP KÉSZÍTÉSÉNEK ILLESZTÉSE A PROJEKT ELŐKÉSZÍTÉSI FOLYAMATHOZ	14
MELLÉKLETEK	16
A SUMP KÉSZÍTÉSÉHEZ AJÁNLOTT SPECIFIKUS ÚTMUTATÓK	16
<i>Előkészítési folyamat</i>	16
<i>Célrendszer kialakítása, indikátorok meghatározása</i>	18
<i>Monitoring és értékelés</i>	19
MEGVALÓSULT SUMP PROJEKTEK ÉS KEZDEMÉNYEZÉSEK	20

Bevezetés

Jelen Tájékoztató célja, hogy információt adjon a városok szakemberei, a tervezők, valamint a döntéshozók számára a fenntartható városi mobilitási terv (SUMP) jelentőségéről, készítésének módszertanáról és folyamatáról, valamint elvárt tartalmi felépítéséről.

A fenntartható városi mobilitási terv a hazai városok számára az elkövetkező évek egyik legjelentősebb közlekedéstervezési dokumentuma lesz. Az Európai Unió által is szorgalmazott tervezési dokumentum alapja a fenntartható városi mobilitás iránti elkötelezettség. Az emberközpontú tervezésre alapozó SUMP hasznos dokumentum a meglévő város- és közlekedésfejlesztési tervek szintetizálására, a megvalósítható, finanszírozható és a környezetbarát mobilitási megoldásokat tartalmazó fejlesztések elősegítésére.

Annak érdekében, hogy a SUMP készítésének folyamata, módszertana, tartalmi felépítése és a benyújtandó dokumentumok köre az Európai Bizottság által megfogalmazott szempontoknak és a hazai tervezési elvárásoknak is megfeleljen, jelen Tájékoztató dokumentum nyújt segítséget az elkészítéshez.

1 A SUMP készítés módszertani háttere

Az Európai Unió lakosságának 70%-a él városi területeken, a GDP 80%-át is városokban termelik meg. Ugyanakkor egyre nehezebb közlekedni a városokban, és az számos negatív hatással is jár:

- állandósultak a forgalmi torlódások;
- a közlekedési eredetű széndioxid-kibocsátás 23%-a városi területeken keletkezik;
- rendszeresek a légszennyezettségi határérték-túllépések és a zajterhelés;
- a közúti balesetek évi 28 000 halálos áldozatot követelnek, 38%-ban városi területeken.

Az egyes városok között e problémák feltárásban, kezelésében jelentős különbségek vannak, így megfogalmazódott az az igény, hogy a városi mobilitás-tervezés legsikeresebb és átadható gyakorlatait összegyűjtsék és elérhetővé tegyék minden európai város, várostérség részére.

A megoldás felé vezet, ha a városok, várostérségek a közlekedéstervezés szemléletében és módszereiben is meg tudnak újulni. Ennek érdekében az európai közlekedéspolitika egyik jelentős feladata a fenntartható városi mobilitás-tervezés elősegítése a tagállamok városaiban, várostérségeiben.

A városi mobilitás cselekvési terve (2009) 1. intézkedésként nevesíti a fenntartható városi mobilitási tervek kidolgozásának felgyorsítását útmutatók kidolgozásával, tapasztalatcserével, egyéb ösztönzőkkel és ajánlásokkal, valamint arra bátorítja a tagállamokat is, hogy saját hatáskörben is városaik számára segítsék a tervek elkészítését.

A közlekedéspolitikai Fehér Könyv (2011) már felveti a városi mobilitási tervek esetleges kötelezővé tételét bizonyos méretű városok esetében, megfelelő, egységes módszertan alapján. Ezen felül javasolja a regionális fejlesztési és kohéziós alapok támogatásainak e feltételhez kötését. Az erre épülő Városi mobilitási csomag (2013) részletesebben is meghatározza a fenntartható városi mobilitási terv fogalmát, céljait és jellemzőit, egyúttal hangsúlyozza, hogy a tagállamok feladata a koncepció helyi adottságokhoz illesztése és a városok elérésében is jelentős a szerepük.

Az Európai Bizottság annak érdekében, hogy a városokat segítse a sikeres SUMP-ok kidolgozásában, megalakította az Európai SUMP Platformot, számos módszertani és tapasztalatcsere projektet és programot támogat (pl. ELTIS-Plus SUMP, CH4ALLENGE, BUMP), többek között magyar városok részvételével, valamint évente SUMP konferenciát is szervez. Emellett a legjobb gyakorlatok tanulmányozása alapján, nemzetközi szakértői csapattal kidolgoztatott egy Útmutót¹ (a továbbiakban SUMP útmutató), mely ismerteti a fenntartható városi mobilitási tervek alapelveit és előnyeit, a terv kidolgozásához szükséges lépéseket és tevékenységeket, valamint számos esettanulmányon keresztül illusztrálja az egyes lépések gyakorlati megvalósításának menetét.

¹ EU Guidelines, 2013: Developing and implementing a sustainable urban mobility plan, angol nyelvű változat: http://www.eltis.org/sites/eltis/files/guidelines-developing-and-implementing-a-sump_final_web_jan2014b.pdf; magyar nyelvű változat: http://www.eltis.org/sites/eltis/files/BUMP_Guidelines_HU.pdf

1.1 A SUMP alapelvei

A SUMP útmutatóban foglaltak szerint egy fenntartható városi mobilitási terv céljai között az alábbiaknak minden esetben tükröződnie kell:

- Minden lakosnak legyen lehetősége választani közlekedési alternatívák közül, hogy eljuthasson a számára legfontosabb célpontokra.
- Javuljon a biztonság és a lakosok biztonságérzete
- Csökkenjen a levegőszennyezettség, illetve a zajszennyezés, valamint az energiafelhasználás.
- Javuljon a személy- és áruszállítás hatékonysága és fajlagos költségmutatója.
- A tervben megfogalmazott intézkedések járuljanak hozzá a városi környezet vonzerejének növeléséhez és minőségének javulásához.

A SUMP metodika szerint a terv kidolgozása során kiemelten fontos alapelvek tehát:

- a fenntarthatóság iránti elkötelezettség,
- az integrált megközelítés, a klasszikus közlekedési rendszeren túlmutató gondolkodásmód,
- az érintettek teljes körű bevonása, érdemi partnerség a tervezés és a megvalósítás során;
- a mérhető és elérhető célok követelményrendszere,
- a közlekedés költségeinek és hasznainak átfogó számbavétele
- és a visszacsatolás.

A SUMP-ban foglalt intézkedések kiterjednek **a városi agglomeráció összes közlekedési ágára**. Így a tervben foglalt irányelvek, intézkedések átfogóan érintik a teljes várostérség valamennyi közlekedési módját és típusát: közösségi és egyéni, a motorizált és nem motorizált módok, a személy- és teherszállítás kérdéseit.

1.2 A SUMP készítésének folyamata

A SUMP készítési folyamat a SUMP útmutatóban foglaltak alapján kerül bemutatásra.

Az útmutató a SUMP készítési folyamatát 4 fázisra, 11 lépésre osztja, ezeken belül pedig összesen 32 pontosan definiált tevékenységet határoz meg. Az útmutató konkrét esettanulmányokon, példákön keresztül bemutatja az egyes tevékenységek gyakorlati megvalósítását.

Az **első fázis** során az **előkészítő tevékenységek** elvégzése szükséges. Elsőként fel kell mérni, hogy milyen lehetőségek adódtak, milyen erőforrások állnak rendelkezésre a jelenlegi helyzetben, melyek a sikeres fenntartható városi mobilitási terv készítéséhez szükségesek. Ezt követően meg kell határozni a tervezés menetrendjét és fókuszpontjait. Ennek értelmében szükség van az érintett és vizsgált terület lehatárolására, a politikai koordináció és az integráció kereteinek azonosítására, az érintettekkel történő kommunikáció megtervezésére, valamint a tervezésben részt vevők feladatainak, hatásköreinek tisztázására. Az előkészítési fázis utolsó lépése a helyzetelemzés, azt követően pedig az elemzés során feltárt problémák megoldását szolgáló forgatókönyvek (scenáriók) kidolgozása.

A **második fázis a célrendszer felállítása**. Elsőként szükséges egy átfogó jövőkép meghatározása, hogy hogyan képzeljük el a városunkat – a közlekedést, az embereket, a környezetet – a terv időhorizontján. A jövőkép meghatározása során elengedhetetlen kommunikálni és egyeztetni az érintettekkel annak érdekében, hogy egy széles körben támogatott jövőképre támaszkodva lehessen meghatározni azokat a célokat, amelyek az abban festett helyzet elérését szolgálják. Miután kialakult egy, az érintettek többsége által elfogadott átfogó jövőkép, meg kell határozni a prioritásokat és azokat a célokat, melyek a jövőkép eléréséhez a leghatékonyabban járulnak hozzá. Fontos, hogy a célok kielégítsék a "SMART" kritériumot, vagyis minden cél legyen specifikus, mérhető, átlátható, releváns, valamint teljesíthető. A fázis utolsó lépése a hatékony intézkedéscsomag, a cselekvési terv kidolgozása. E lépés során szintén kiemelt jelentőségű az érintettekkel történő kommunikáció.

A **harmadik fázisban** magának a **tervnek a kidolgozására** kerül sor. E fázisban történik a felelősségi körök pontos meghatározása, a cselekvési és költségterv megtervezése, a lehetséges finanszírozási források feltérképezése. Mind a tervezés, mind a megvalósítás nyomon követhetősége, illetve a visszacsatolás megvalósíthatósága érdekében szükséges kidolgozni egy monitoring- és értékelési rendszert. A terv elkészítése után – habár optimális esetben az érintettekkel történő folyamatos konzultációk mellett készült – szükséges annak megismertetése és elfogadtatása a politikai szereplők, illetve a társadalom által.

A végső, **negyedik fázisban** történik a **terv megvalósítása**. Fontos, hogy a megvalósítás során biztosítva legyen a megfelelő menedzsment, valamint a kommunikáció és az információáramlás mind a megvalósításban részt vevők között, mind a lakosság felé.

1. ábra SUMP eljárás lépései Forrás: „ÚTMUTATÓ – Fenntartható városi mobilitási tervek kidolgozása és végrehajtása” 14. old. (Brüsszel, 2014. ápr., www.bump-mobility.eu)

2 A SUMP javasolt tartalomjegyzéke

Fejezet	Tartalmi követelmények
1. Bevezetés	
1.1. A fenntartható városi mobilitás-tervezés	<ul style="list-style-type: none"> Fenntartható városi mobilitás-tervezés az európai szakpolitikában A fenntartható városi mobilitás-tervezés fogalma, céljai és jellemzői Fenntartható városi mobilitás-tervezés a hazai tervezési rendszerben Fenntarthatóság iránti elköteleződés az adott városban A városi mobilitás-tervezés gyakorlata az adott városban
1.2. A tervezés menete, fókuszai	<ul style="list-style-type: none"> Partnerség: szakmai és társadalmi részvétel keretei és folyamata (kulcsszereplők és érintettek köre, bevonásuk módja) A SUMP készítésének munkaterve, ütemezése
2. Helyzetelemzés és helyzetértékelés	
2.1. Mobilitási folyamatokat befolyásoló tényezők	<ul style="list-style-type: none"> A település térségi szerepe, funkcionális vonzáskörzetének lehatárolása, együttműködések A város szerkezeti és környezeti viszonyai A város jövőjét meghatározó társadalmi folyamatok Gazdasági folyamatok
2.2. Közlekedési igények	<p>A rendelkezésre álló adatok függvényében felmérések elvégzése és/vagy frissítése, feldolgozása Általános közlekedési szokásjellemzők (helyváltoztatási igények, módválasztás) Forgalmi helyzet:</p> <ul style="list-style-type: none"> Közúti gépjárműforgalom <ul style="list-style-type: none"> Személy gépjármű Tehergépjármű Közösségi közlekedés utasforgalom <ul style="list-style-type: none"> Helyi utasforgalom Helyközi utasforgalom Kerékpáros forgalom Gyalogos forgalom

Fejezet	Tartalmi követelmények
2.3. Közlekedési rendszer elemzése és értékelése	<ul style="list-style-type: none"> • Közösségi közlekedés (infrastruktúra, hálózat és menetrend, járműállomány) <ul style="list-style-type: none"> ▪ vasúti közlekedés ▪ autóbusz-közlekedés (helyi és elővárosi, regionális, országos) ▪ egyéb közösségi közlekedési módok (légi, vízi közlekedés; foglalkoztatói szerződéses szállítás; telekocsi, autómegosztás) <ul style="list-style-type: none"> ▪ a közösségi közlekedés integrációja • Lány közlekedési módok <ul style="list-style-type: none"> ▪ kerékpáros közlekedés (infrastruktúra), ▪ gyalogos közlekedés • Közúti közlekedés <ul style="list-style-type: none"> ▪ közúthálózat ▪ parkolás ▪ teherszállítás, logisztika • Közlekedésbiztonság, baleseti helyzet • Szemléletformálás, oktatás, képzés
2.4. SWOT	Helyzetfeltárás eredményei, megállapításai alapján
2.5. Problémafa és mobilitási helyzetkép	A helyzetfeltárás eredményei alapján probléma-fa elkészítése (javaslat: hálózat, forgalom, fenntartás, szabályozás tématerületeken elvégezni) A probléma-fa és a SWOT alapján a helyzetkép összefoglalása
3. Szakpolitikai és tervezési keretek	Releváns szakpolitikai és tervezési dokumentumok bemutatása és az adott város mobilitási tervének elkészítése során figyelembe veendő keretek, irányok, fejlesztéspolitikai ajánlások, stb. kiemelése
3.1. Uniós szakpolitikai dokumentumok	
3.2. Országos és megyei szakpolitikai dokumentumok és tervek	
3.3. Városi szakpolitikai dokumentumok és tervek	A SUMP készítését megelőző város- és közlekedésfejlesztési koncepciók, stratégiák, programok és egyéb tervek szintetizáló felülvizsgálata
3.4. Intézkedés- és projektjavaslatok összegyűjtése és értékelése	A SUMP készítését megelőző város- és közlekedésfejlesztési koncepciók, stratégiák, programok és egyéb tervek intézkedés- és projektjavaslatainak összegyűjtése és értékelése
3.5. Kapcsolódó projektek	A funkcionális várostérségben európai uniós vagy más forrásból megvalósult, illetve folyamatban lévő közlekedési, valamint jelentősebb közlekedési hatással bíró egyéb projektek azonosítása
3.6. Finanszírozási keretek	
4. Cél és intézkedésrendszer	Beavatkozási logika: a helyzetelemzésben feltárt problémák, az abból levezetett cél- és intézkedésrendszer, valamint az indikátorok összefüggéseinek megadása
4.1. Jövőkép	A város jövőképe: a településfejlesztési dokumentumokban (TFK, ITS) meghatározott jövőkép.
4.2. Átfogó cél(ok)	A város magasabb szintű mobilitási célja(i), amely(ek) a jövőkép elérését szolgálja(k)

Fejezet	Tartalmi követelmények
4.3. Stratégiai célok / prioritások	<p>Stratégiai célok meghatározása, figyelembe véve a korábbi, hatályos fejlesztési dokumentumok célrendszerét, Indikátorok hozzárendelésével mérhető célok kidolgozása</p> <p>(A Stratégiai célok és prioritások ismertetése egyben és külön is lehetséges. A részletezettség függ a városmérettől és összetettségtől)</p>
4.4. Operatív célok / beavatkozási területek	<p>A projekt felülvizsgálat, a helyzetértékelés és a jövőkép figyelembe vételével a beavatkozási területek első körös meghatározása</p> <p>Fejlesztési irányok, beavatkozási területek megalapozása a fenntartható szemléletmód szem előtt tartásával</p>
4.5. Intézkedések és projektek	<ul style="list-style-type: none"> • Intézkedések és projektek meghatározása • Intézkedések és projektek értékelése és szűrése • Értékelési szempontrendszer rögzítése <ul style="list-style-type: none"> ▪ Megvalósíthatóság (előkészítettség, műszaki megvalósíthatóság, társadalmi támogatottság értékelése) ▪ Társadalmi hasznosság (társadalmi költségek, társadalmi hatások) • Következtetések az értékelés alapján • Intézkedések és projektek rangsorolása, ütemezése
5. Cselekvési terv	<ul style="list-style-type: none"> • A SUMP megvalósításának szervezeti keretei: • Felelősségi körök meghatározása, források hozzárendelése • Partnerség, együttműködések a megvalósítás során • Ütemterv és költségvetési terv készítése • A monitoring rendszer kialakítása <ul style="list-style-type: none"> ▪ A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása ▪ Indikátorok: (célhierarchiához igazodóan – hatás, eredmény és output), indikátorok adatforrásainak, mérési módjának, gyakoriságának, célértékeinek meghatározása

3 A SUMP illesztése a meglévő stratégiai dokumentumokhoz

A magyarországi városok jellemzően rendelkeznek az elmúlt évek során készített településfejlesztési dokumentumokkal. A hosszú távú településfejlesztési koncepció (TFK), majd a 2014-2020-as időszak operatív fejlesztéseit összefogó integrált településfejlesztési stratégia (ITS) meghatározza a települések főbb fejlesztési irányait. Komplexitásából adódóan e dokumentumok a mobilitás kérdéseit is tárgyalták, de ennek mélysége nem egyenértékű a fenntartható városi mobilitási tervek készítése során elvárt tartalommal.

Szintén léteznek különböző időpontokban és mélységben készült közlekedésfejlesztési koncepciók, programok, tervek, valamint kerékpáros és közösségi közlekedés-fejlesztési dokumentumok. Ezek gyakran nem alkotnak egymással és a településfejlesztési dokumentumokkal szinergiát, illetve az eltérő időszakban való készítés miatt a szemléletük és fejlesztési tartalmuk is felülvizsgálatra szorul.

Az elmúlt évek során a legtöbb megyei jogú város esetén, illetve további településeken is készültek, főként projekt alapú beruházásokhoz (pl. intermodális központ, elővárosi vasútfejlesztések) koncepciók, tanulmánytervek, megvalósíthatósági tanulmányok. Ezen dokumentumok jellegükből és a megrendelői diszpozícióból adódóan nem csak a beruházás közvetlen környezetére, hanem akár összvárosi szintre is megfogalmaztak fejlesztéseket, hálózati javaslatokat, ezzel erősítve a konkrét beruházások megvalósíthatóságát.

A SUMP készítése során nagyon fontos, hogy megfelelő ismeret álljon rendelkezésre az elmúlt időszak (8-10 év) során készült koncepciók, tervek tartalmáról, és megtörténjen azok rendszerszintű felülvizsgálata, a bennük foglalt fejlesztési elemek újragondolása. A SUMP készítés során nem cél, hogy a korábbi tervekben szereplő projektek mind beépüljenek megfelelő értékválasztás nélkül. Ezek tartalmát a bennük foglalt fejlesztési elemek áttekintésével újra kell gondolni. Melyek azok az elemek, amelyek a jövőben is aktuálisak, ezek közül melyeket kell tartalmában is módosítani? Melyek azok, amelyek szellemiségük, költségigényük vagy egyéb más szempontok miatt aktualitásukat veszítették, vagy csak jelentős újratervezés, hatékonyság-növelés után kerülhetnek vissza a város tervezési rendszerébe?

A dokumentumok készítésük ideje, mélységük, szellemiségük alapján nagyon nem egyenszárúságúak. Először szükség van ezek szintetizálására, projektleltár készítésére, amely egységes szerkezetben mutatja be a korábbi évek közlekedésfejlesztési és városfejlesztési elképzeléseit.

A SUMP készítése kapcsán nem csak a városi dokumentumokat, hanem a térségre, megyére vonatkozó fejlesztési koncepciókat, terveket is figyelembe kell venni, valamint azokat az országos ágazati terveket, amelyek a területfejlesztés és –rendezés, valamint a közlekedésfejlesztés tekintetében a városra és térségére célokat, intézkedéseket, konkrét beruházásokat fogalmaznak meg.

A SUMP ugyanakkor nem csak figyelembe veszi, hanem jelentős mértékben épít a már jóváhagyott és megfelelő szakmai és társadalmi legitimitációval rendelkező tervekre. Azok tartalmát úgy kell felülvizsgálni és a SUMP-ba beépíteni, hogy a fenntartható mobilitás céljait és a városlakók érdekeit szem előtt tartva költség-hatékony, megvalósítható és megfelelően prioritizálható fejlesztések kerüljenek megfogalmazásra.

A mobilitási terv egy, a meglévő tervek szintézisén és új, innovatív, emberközpontú fejlesztéseken alapuló tervezési dokumentum. A különböző tervekkel való illeszkedések vizsgálata esetén minden esetben fel kell tárnunk a terv készítésének körülményeit (készítés ideje, indoka), az aktualitását, a tervhierarchiában betöltött szerepét a városi környezetben, illetve az országos tervek esetén a hazai fejlesztési rendszerben. A tervekben szereplő egyes fejlesztések áttekintésével, aktualitásuk és fontosságuk felülvizsgálatán alapulva tekinthető át, hogy milyen mértékben és mely elemek vonhatók be a SUMP-ba.

Fenitek érdekében az alábbi tervtípusok figyelembe vétele és illeszkedésük áttekintése szükséges. A figyelembe veendő dokumentumok különösen (városonként eltérő tervi ellátottság és megnevezés lehetséges):

- **Területfejlesztési dokumentumok**
 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió
 - érintett megyei területfejlesztési koncepció(k) és programok (2014-2020)
 - Integrált Területi Program (ITP) és Fejlesztési Terv (2014-2020)
- **Településfejlesztési dokumentumok**
 - Hosszú távú településfejlesztési koncepció (TFK, 2014-2030)
 - Integrált településfejlesztési Stratégia (ITS, 2014-2020)
 - Integrált Városfejlesztési Stratégia (IVS), ha még releváns
- **Közlekedésfejlesztési dokumentumok (városi és térségi)**
 - NKIS releváns részei (ha vannak)
 - Közlekedési koncepció, program, DET (ha léteznek)
 - Intermodális RMT (ha létezik)
 - Elővárosi RMT (ha létezik)
 - Szakági koncepciók, tervek, programok (pl. kerékpáros, gyalogos, hálózati, közösségi közlekedési)
 - Kapcsolódó térségi közlekedési tervek (pl. vasútfejlesztési, közútfejlesztési)

4 A SUMP készítésének illesztése a projekt előkészítési folyamathoz

Az útmutatók által becsült és a nemzetközi SUMP készítési tapasztalatok alapján megfogalmazható időigényeket figyelembe véve a fenntartható városi mobilitási tervek készítése a szükséges stratégiai megalapozással, szakmai vizsgálatokkal és a civil szféra széleskörű bevonásával együtt kb. 3 évre tehető a terv elfogadásáig terjedően.

Tekintettel arra, hogy az IKOP pályázati felhívások szerint a projektek fizikai megvalósítására a projekt megkezdését, illetve a támogatási szerződés hatálybalépését követően legfeljebb 24 hónap áll rendelkezésre, mindenképpen szükséges a SUMP készítésének időigényét az optimális, EU-s módszertan szerint becsült kb. 3 évhez képest valamelyest gyorsítani annak érdekében, hogy az ne hátráltassa vagy akadályozza a tervezett projekt megvalósítását.

A SUMP megnövekedett szerepére felkészülve és a pályázati felhívásokban foglalt elvárásokat is figyelembe véve igyekeztünk összefoglalni, miként illeszthető a SUMP készítése a projekt-előkészítési folyamatokhoz.

Az érintett IKOP felhívásokban a fentieket figyelembe véve a támogatási kérelem benyújtása során nem kötelező elvárás a város képviselőtestülete által elfogadott és az Európai Unió ajánlások, módszertani szempontok figyelembe vételével készült SUMP támogatási kérelemmel együtt történő benyújtása. Amennyiben az adott város a támogatási kérelem benyújtása során még nem rendelkezik fenntartható városi mobilitási tervvel, a projekt előkészítése megkezdhető. Ez esetben:

- a csatolandó melléletek között a támogatást igénylő írásbeli nyilatkozata szükséges arról, hogy a projekt kivitelezésének megkezdéséig a SUMP elfogadásra kerül, továbbá
- a projekt-előkészítési tevékenység feladatai között önálló cselekvési tervet szükséges kidolgozni a SUMP elkészítésére is, melyet a projekt előkészítési mérföldkövekhez kell igazítani.
- Biztosítani szükséges, hogy a kivitelezés megkezdése előtt a város elfogadott SUMP-pal rendelkezzen.

Ebből következik, hogy azon városi közlekedésfejlesztési projektek esetén, ahol a támogatási kérelem csak a projekt kivitelezés finanszírozására irányul, azaz az IKOP projekt részeként csak kivitelezéshez kapcsolódó mérföldkövek kerülnek meghatározásra, akkor a támogatási kérelem benyújtásának feltétele a SUMP megléte.

Ilyen esetekben a SUMP-pal nem / vagy nem EU-s módszertani elvárások szerint készült mobilitási tervvel rendelkező városok érintett projektjének támogatási időszakon belüli ütemezését célszerű a prioritás-sorrendben hátrébb sorolni és legalább a SUMP elkészítésének időigényével későbbre tervezni.

A SUMP kidolgozásának időigényét tekintve kulcskérdés, hogy az adott település esetében milyen előzménytervek állnak rendelkezésre és azok milyen módszerrel készültek. Azon települések esetén a csökkenthető tervezés időszükséglete, amelyek olyan friss Integrált Településfejlesztési Stratégiával (ITS) rendelkeznek, amelynek közlekedési fejezete más szakterületekkel is összehangolásra került, valamint a participatív tervezés részeként a résztvevők között civil és közlekedési szakemberek is érdemben bevonásra kerültek, továbbá részletes és friss közlekedésfejlesztési tervek és elképzelések állnak a város rendelkezésre.

A SUMP jelentős módszertani megkötései és speciális elvárásai miatt a rendelkezésre álló előzmény dokumentumokhoz képest azonban a legtöbb megalapozó lépésnél szükségesek új vizsgálatok,

illette egyeztetések. Az időigény másik meghatározó eleme az érintett szereplők folyamatos és aktív bevonása a tervezési folyamatba.

MELLÉKLETEK

A SUMP készítéséhez ajánlott specifikus útmutatók

Előkészítési folyamat

CiViTAS Handbooks: Involving Stakeholders: Toolkit on Organising Successful Consultations	http://www.eltis.org/sites/eltis/files/trainingmaterials/civitas_brochure_stakeholder_consultation_web.pdf
CiViTAS-VANGUARD Project, 2011: Involving Stakeholders: Toolkit on Organising Successful Stakeholder Consultations, Civitas Handbook	http://www.civitas.eu/sites/default/files/Results%20and%20Publications/Brochure_STAKEHOLDER_CONSULTATION_web.pdf
European Commission, 2005: PROSPECTS Project Developing Sustainable Urban Land Use and Transport Strategies, A decision makers' guidebook	http://www.ivv.tuwien.ac.at/fileadmin/mediapool-verkehrsplanung/Diverse/Forschung/International/PROSPECTS/DMG_English_Version_2005.pdf
Expert Working Group on Sustainable Urban Transport Plans, 2004, Final Report, Deliverable 4	http://www.ocs.polito.it/biblioteca/mobilita/final_report_trasporti.pdf
King Baudouin Foundation and Flemish Institute for Science and Technology Assessment (viWTA), 2006: Participatory Methods Toolkit – A Practitioner's Manual	http://archive.unu.edu/hq/library/Collection/PDF_files/CRIS/PMT.pdf
PILOT Project, 2007: Sustainable Urban Transport Plans – SUTP Manual, Guidance for Stakeholders	http://www.rupprecht-consult.eu/uploads/tx_rupprecht/Pilot_EN_WEB.pdf
Rupprecht Consult and Edinburgh Napier University, 2012: State-of-the-Art of Sustainable Urban Mobility Plans in Europe, revised version	http://www.rupprecht-consult.eu/uploads/tx_rupprecht/SUMP_state-of-the-art_of_report.pdf

DISTILLATE, 2008: The DISTILLATE Guide to Cross-sectoral and Intra-organisational Partnership Working for Sustainable Transport Decision Making

[http://www.distillate.ac.uk/outputs/D1%20guide%20to%20partnership%20working%20\(14-04-08\).pdf](http://www.distillate.ac.uk/outputs/D1%20guide%20to%20partnership%20working%20(14-04-08).pdf)

UN-Habitat, 2001: Tools to Support Participatory Urban Decision Making, Nairobi

<http://mirror.unhabitat.org/pmss/listItemDetails.aspx?publicationID=1122&AspxAutoDetectCookieSupport=1>

Célrendszer kialakítása, indikátorok meghatározása

- BESTUFS – Best Urban Freight Solutions Project, 2007: Jó gyakorlati példák a városi teherszállításban (2007) http://www.bestufs.net/download/BESTUFS_II/good_practice/Hungarian_BESTUFS_Guide.pdf
- BUSTRIP Project, 2007: Moving sustainably – Guide to Sustainable Urban Transport Plans <http://www.movingsustainably.net/>
- Challenge Description – Working document, Why is monitoring and evaluation a challenge in sustainable urban mobility planning? http://www.sump-challenges.eu/sites/www.sump-challenges.eu/files/page_files/ch4_challenge_description_wp5_lhd_its_0.pdf
- CiViTAS-ELAN, 2012: Citizen Engagement in the Field of Mobility – CiViTAS-ELAN Work and Lessons Learned Related to Citizen Engagement, http://civitas.eu/sites/default/files/citizen_engagement_in_the_field_of_mobility_2.pdf
- DISTILLATE Programme Reports, 2004-2008: Project C: Indicators <http://www.its.leeds.ac.uk/projects/distillate/outputs/reports.php>
- Európai Bizottság, 2009: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának, A városi mobilitás cselekvési terve, COM(2009) 490 végleges <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52009DC0490&from=EN>
- Európai Bizottság, 2011: Fehér Könyv - Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé, COM(2011) 144 végleges <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:52011DC0144&from=EN>
- Európai Bizottság, 2013: A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak és a Régiók Bizottságának. Együtt a versenyképes és erőforrás-hatékony városi mobilitás felé, COM(2013) 913 final, [http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/doc/ump/com\(2013\)913_hu.pdf](http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/doc/ump/com(2013)913_hu.pdf); melléklete
- Koncepció a fenntartható városi mobilitási tervekre, COM(2013) 913 final, ANNEX 1, [http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/doc/ump/com\(2013\)913-annex_hu.pdf](http://ec.europa.eu/transport/themes/urban/doc/ump/com(2013)913-annex_hu.pdf)
- European Commission, 2014: Guidance document on Monitoring and Evaluation – Concepts and Recommendations http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/wd_2014_en.pdf

PILOT Project, 2007: Sustainable Urban Transport Plans – SUTP Manual, Guidance for Stakeholders http://www.rupprecht-consult.eu/uploads/tx_rupprecht/Pilot_EN_WE_B.pdf

SUTP - Sustainable Urban Transport Project, Sustainable Urban Transport Project, 2014, Urban Mobility Plans, National Approaches and Local Practice http://www.eltis.org/sites/eltis/files/trainingmaterials/td13_ump_final.pdf

Outcome indicators and targets, Towards a new system of monitoring and evaluation in EU cohesion policy, 2011 June, Revised version http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/doc/performance/outcome_indicators_en.pdf

UN-HABITAT, 2013, Planning and design for sustainable urban mobility http://www.eltis.org/sites/eltis/files/trainingmaterials/planning_design_sus_mob.pdf

Monitoring és értékelés

CiViTAS-CATALIST Project, 2012: CiViTAS Guide for the Urban Transport Professional – Results and Lessons of Long-Term Evaluation of the CIVITAS Initiative http://www.eltis.org/sites/eltis/files/tool/guide_for_the_urban_transport_professional_-_civitas_catalist.pdf

European Commission, 2002: Developing Sustainable Land Use and Transport Strategies – Deliverable 2, Evaluation Tools <http://www.ivv.tuwien.ac.at/fileadmin/mediapool/-/verkehrsplanung/Diverse/Forschung/International/PROSPECTS/D2v6web.pdf>

European Commission, 2003: Developing Sustainable Land Use and Transport Strategies – Deliverable 14, A Methodological Guidebook http://www.ivv.tuwien.ac.at/fileadmin/mediapool/-/verkehrsplanung/Diverse/Forschung/International/PROSPECTS/pr_del14mg.pdf

EPOMM, 2009: MaxSumo: Guidance on how to plan, monitor and evaluate mobility projects <http://www.epomm.eu/index.php?id=2602>

Guide to Cost-benefit Analysis of Investment Projects – Economic appraisal tool for Cohesion Policy 2014-2020, online http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/cba_guide.pdf

Guidemaps Project, 2004: Successful Transport Decision-making – A project management and stakeholder engagement handbook http://www.osmose-os.org/documents/316/GUIDEMAPSHandbook_web%5B1%5D.pdf

Transport Analysis Guidance honlap <https://www.gov.uk/guidance/transport-analysis-guidance-webtag>

Todd Litman, 2015: Valuing Transit Service Quality Improvements Considering Comfort and Convenience In Transport Project Evaluation <http://www.vtpe.org/traveltime.pdf>

Megvalósult SUMP projektek és kezdeményezések

ADVANCE

Az ADVANCE projekt során egy audit-rendszer került kidolgozásra, mely segíti az egyes városokat a sikeres SUMP kidolgozásában. A projekt kifejezetten SUMP készítésre kiképzett auditorokat biztosít a mobilitási tervet kidolgozó városok számára, illetve igény esetén a már meglévő Fenntartható Városi Mobilitási Tervek fejlesztésében. (forrás: ADVANCE honlap)

A projekttel kapcsolatos információs és letölthető útmutatók a <http://eu-advance.eu/index.php?id=15> oldalon érhetők el.

BUMP (Boosting Urban Mobility Plans)

„A BUMP a helyi önkormányzatok várostervezőit, környezeti és szakmai munkatársait új ismeretekkel és szakértelemmel látják el a fenntartható mobilitás tervezéséhez és megvalósításához a városi és városkörnyéki területeken. Ezután a BUMP támogatja a legelkötelezettebb városokat a saját Fenntartható Városi Mobilitási Tervük elkészítésében. A BUMP tréning csomagja a várostervezők, környezeti és műszaki munkatársak számára készült azzal a céllal, hogy segítse a 40.000 és 350.000 lakosú városok fenntartható mobilitás tervezését és a megvalósítását városi és városkörnyéki összefüggésben. A munka-program tartalmaz egy konkrét, eredmény-orientált szemléletű első képzési fázist és a tapasztalatcserét, valamint kölcsönös tanulást célzó nemzetközi szekciókat. A legelhivatottabb helyi önkormányzatok kiválasztásra kerülnek a felkészítő programba, melynek célja támogatást nyújtani a saját Fenntartható Mobilitási Terveik (SUMP) elkészítésében.” (forrás: BUMP honlap)

A projekt keretében elkészült dokumentumok a <http://www.bump-mobility.eu/hu/resources.aspx> honlapon a Dokumentumok menüpont alatt érhetők el.

Ch4llenge

„A CH4LLENGE projektben 9 európai város 8 támogató szervezettel együtt vesz részt a mobilitás tervezés négy legnagyobb kihívásának feldolgozásában, melyek a participáció, a kooperáció, a megfelelő intézkedések kiválasztása, valamint a monitoring és értékelés. A projektben több mint negyven pilot került kidolgozásra, melynek keretében a résztvevő városok a helyi mobilitás fejlődésének elemzése után stratégiát dolgoznak ki a városi mobilitás problémáinak kezelésére, vizsgálják a helyi akadályok leküzdésének lehetséges megoldási javaslatait, a CH4LLENGE négy kiemelt témakörében. Participatív tervezési elvek: A helyi érintettek és a lakosság aktív bevonása a mobilitás-tervezés folyamataiba.” (forrás: Ch4llenge brossúra)

A projekt keretében készült dokumentumok a <http://www.sump-challenges.eu/content/outputs> linken tölthetők le.

CiViTAS

„A CIVITAS projekt az Európai Bizottság kezdeményezése, melynek célja, hogy kapcsolatok jöjjenek létre a városi közlekedés problémáinak megoldásában élenjáró európai városok között. A CIVITAS részben pályázati lehetőséget nyújt előremutató közlekedési megoldások kutatás-fejlesztési projektjeinek a finanszírozására, részben tapasztalatcserére biztosít lehetőséget a városok szakemberei számára.

Az elmúlt években több országos, illetve országhatárokon átnyúló térségi CIVITAS hálózat (CIVINET) jött létre, hogy a hasonló helyzetben, hasonló keretek között működő városok nyelvi akadályok nélkül oszthassák meg egymással eredményeiket és

tapasztalataikat, tanulhassanak egymás példáiból. A Magyar CIVINET hálózat célja, hogy magyar nyelven biztosítsa a tapasztalatcsere lehetőségét a magyarországi, valamint a magyar nyelvet (is) használó határon túli városok között, valamint segítse a CIVITAS programban megnyíló pályázati lehetőségekhez (pl. szakembercserékhez, innovációs projektekhez) való hozzáférést. "(forrás: CiViTAS honlap)

A CiViTAS keretében megvalósult projektek:

- DYN@MO
- 2MOVE2
- ARCHIMEDES
- ELAN
- NIMOSA
- MODERN
- RENAISSANCE
- CARAVEL
- MOBILIS
- SMILE
- SUCCESS
- MIRACLES
- TELLUS
- TRENDSETTER
- VIVALDI

A projektek részletei és eredményei a <http://www.civitas.eu/display-all-projects> oldalról, érhetők el.

ELTIS – The urban mobility observatory

Az Európai Unió finanszírozásából 10 éve megvalósult portálon számos információ, útmutató, best practice található meg a fenntartható városi mobilitás-tervezéssel kapcsolatban, melyek közül néhány jelen tájékoztatóban is említésre került. A portál célja, hogy segítse az érintetteket a SUMP témakörében felhalmozódott információhalmazban eligazodni, ezzel megkönnyítve magát a tervezést. (forrás: Eltis honlap)

A portál a <http://www.eltis.org/> linken érhető el.

ENDURANCE – European SUMP Network

Az ENDURANCE projekt célja nemzeti SUMP hálózatokat létrehozása az Európai Unió tagállamaiban és Norvégiában. Emellett a projekt keretében egy olyan hálózat megvalósítására is sor kerül, mely auditrendszer, oktatási struktúrák és irányelvek megosztására (audit, training and policy transfer) alkalmas. Az ENDURANCE hosszú távú célja, hogy a SUMP jelentőség szempontjából a városok egyik fő városi irányelvévé, stratégiájává alakuljon. Konkrét mérhető, hosszú távú célkitűzése, hogy a 483 db 100ezer lakos feletti Európai nagyváros közül 400-ban 5%-ra csökkenjen a gépkocsi használat aránya. (forrás: ENDURANCE honlap)

A projekt keretében eddig elkészült anyagok a <http://www.epomm.eu/endurance/index.php?id=2807> linken érhetők el. A projekt záró jelentése 2016 áprilisában várható.

EVIDNCE – Economic benefits of sustainable transport

A projekt eredménye egy online adatbázis, mely nagy segítséget nyújt a fenntartható közlekedésfejlesztési tevékenységek közgazdasági hasznainak becsléséhez. Az adatbázisból számos, kategória (pl. kerékpár, díjszedés, környezetkímélő közlekedési megoldások, stb.)

szerint rendezett tanulmány, útmutató és költség-haszon elemzés érhető el a regisztráció után. (forrás: EVIDENCE honlap)

A projekt eredményei 2015 őszétől, a <http://evidence-project.eu/index.php/access-to-evidence> honlapon érhető el.

PoliSUMP - Polycentric Sustainable Urban Mobility Plans

A projekt keretében kifejeztem policentrikus régiók számára készült útmutató a SUMP készítés módszertanáról. Az útmutató letölthető a projekt honlapján, a <http://www.poly-sump.eu/tools/> linken.

QUEST-Project.

Az QUEST projekt keretében egy minőségmenedzsment eszköz került kidolgozásra annak érdekében, hogy segítse – elsősorban a kis és közepes méretű - városokat saját Városi Fenntartható Városi Mobilitási Tervük megfelelő kidolgozásában és a sikeres és valóban fejlesztő hatású intézkedések meghatározásában. (forrás: QUEST honlap)

A projekt eredménye 46 cselekvési terv 46 városra, melyek egyaránt tartalmaznak a városok kapacitásának növekedését elősegítő, fenntartható közlekedéssel kapcsolatos rövid- és hosszú távú intézkedéseket valamint szervezeti fejlesztéseket.

SOLUTIONS - Sharing Opportunities for Low carbon Urban transportAtION

A projekt célja, hogy segítse a városi közlekedésben alkalmazott innovatív és zöld megoldások megosztását az Európai, Ázsiai, a Latin-Amerikai, valamint a mediterrán országok között. Ennek érdekében megteremti a könnyebb kommunikáció és a tudás-megosztás lehetőségeit, promotálja a példaértékű irányelveket, stratégiákat, terveket. Ezen felül útmutatást ad és szükség esetén konkrét javaslatokkal, tanácsokkal szolgál a városoknak, illetve támogatást nyújt a KFI területén a szereplők közötti kooperációnak. (forrás: SOLUTIONS honlap)

A SOLUTIONS projekt keretében elkészült dokumentumok letölthetőek a <http://www.urban-mobility-solutions.eu/resources/products/> linken.

TIDE

A TIDE projekt célja 15 innovatív fenntartható közlekedésfejlesztési intézkedés kidolgozása és azok végrehajtásának mindenki számára nyomon követhetővé tétele, ezáltal egyfajta példát állítva a helyes intézkedéscsomagok összeállítására és azok végrehajtására. (forrás: TIDE honlap)

A projekt keretében egyéb útmutatók is készültek (pl. költség-haszon- és hatáselemzés módszertani útmutató) melyek elérhetőek a <http://www.tide-innovation.eu/en/Results/Overview/> linken.